

Krzysztof Parzych

Akademia Pomorska

Słupsk

krzysztof-parzych@wp.pl

Patricia Ercolani

Universidad Nacional del Sur (Bahia Blanca)

Paula Rosake

Universidad Nacional del Sur (Bahia Blanca)

**UWARUNKOWANIA ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ
I ROZWOJU RUCHU TURYSTYCZNEGO W ARGENTYNIE
THE DETERMINANTS OF THE TOURIST ATTRACTIVENESS
AND TOURIST MOVEMENT IN ARGENTINA**

Zarys treści: W artykule przeprowadzono analizę atrakcyjności turystycznej oraz ocenę zagospodarowania turystycznego w Argentynie, a ponadto charakterystykę ilościową oraz przestrzenną rozwoju turystyki w Argentynie w szerokim kontekście uwarunkowań atrakcyjności turystycznej.

Słowa kluczowe: Argentyna, atrakcyjność turystyczna, zagospodarowanie turystyczne, ruch turystyczny

Key words: Argentina, tourist attractiveness, tourism development, tourist movement

Wstęp

Turystyka jest zjawiskiem bardzo dynamicznym. W rozwoju ruchu turystycznego na świecie dało się zaobserwować kilka faz, które charakteryzowały się z reguły znacznym, skokowym przyrostem frekwencji turystycznej w skali świata ogółem. Równoległe na przestrzeni ostatnich blisko dwustu lat, a więc okresu, jaki minął od największej eksplozji turystycznej w historii zjawiska (od czasu pojawienia się kolei) zaszły znaczące zmiany w rozkładzie przestrzennym ruchu turystycznego. Turystyka jako zjawisko przestrzenne zagospodarowywała coraz to nowe obszary świata. Gormsen, obserwując zmiany w rozkładzie przestrzennym ruchu turystycznego, wskazał na pewne charakterystyczne zjawiska towarzyszące tym zmianom (Gorm-

sen 1997; Callizo Soneiro 1991). Na tej podstawie stworzył teorię peryferii, której podstawą stała się teza, że w rozwoju przestrzennym turystyki obserwuje się w ujęciu historycznym pojawianie się kolejnych obszarów peryferii, które ze względu na swój z reguły pierwotny lub zbliżony do niego stan walorów wypoczynkowych wybrzeża stają się obszarem masowego napływu turystów. W rozwoju historycznym zjawiska turystyki na świecie stwierdził istnienie czterech historycznie ukierunkowanych obszarów peryferii. W większości wyróżnionych ich typów w teorii Gormsena (1997) mamy do czynienia z wybrzeżami europejskimi. Wysoko rozwinięte pod względem społeczno-ekonomicznym społeczeństwa, które najszybciej spośród pozostałych obszarów świata osiągnęły wysoki status życia, stały się bardzo mobilne. Ze względu z kolei na najszybszy rozwój dostępności komunikacyjnej nadmorskich i górskich kurortów oraz innych destynacji turystycznych w Europie kraje europejskie stały się najbardziej emisyjnymi i jednocześnie głównymi obszarami recepcyjnymi w skali świata. Jakkolwiek europejski region turystyczny w dalszym ciągu pozostaje najbardziej emisyjnym i najbardziej recepcyjnym regionem turystycznym w skali świata, w ostatnich latach daje się tam zaobserwować wyraźnie mniejsze tempo dynamiki wzrostu ruchu turystycznego ze względu na wzrost ruchu turystycznego w krajach innych regionów turystycznych świata. Zjawisko to wynika z ogólnego wzrostu mobilności turystycznej ludzi, potrzeby zmiany dotychczasowych przyzwyczajeń bogatych społeczeństw europejskich oraz (być może najsilniej) ze wzrostu dostępności komunikacyjnej wielu dotychczas rzadko odwiedzanych destynacji pozaeuropejskich w związku z rozwojem transportu lotniczego i towarzyszącym mu znacznym spadkiem cen biletów lotniczych. Ponadto istotnym czynnikiem rozwoju ruchu turystycznego w destynacjach pozaeuropejskich jest rosnący poziom gospodarczy wielu krajów pozaeuropejskich, co wywiera wpływ na rozwój infrastruktury ogólnej, w tym infrastruktury turystycznej. Niewątpliwie istotną rolę odgrywają tu również czynniki marketingowe i rosnąca dzięki nim świadomość edukacji turystycznej społeczeństw.

Argentyna należy do grupy dużych krajów amerykańskiego regionu turystycznego. Ze względu na uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, historyczne, kulturowe jest państwem bardzo atrakcyjnym pod względem turystyczno-krajoznawczym. O jej niewątpliwie wysokiej potencjalnej atrakcyjności turystycznej decyduje wiele czynników. Wśród nich najistotniejszą rolę odgrywają:

- znaczne zróżnicowanie walorów przyrodniczych; jedno ze starych hasel marketingowych Ministerstwa Turystyki Argentyny zapraszało turystów zagranicznych hasłem: „Visita nos, Argentina el pais de los siete continentes”¹, które wyrażało rzeczywistą mozaikę przyrodniczą kraju zajmującego jedną trzecią powierzchni całego kontynentu europejskiego;
- bogactwo walorów antropogenicznych związanych z jednej strony z pamiątkami przeszłości „indiańskiej” Argentyny i Ameryki Południowej ogółem oraz z drugiej strony licznych pamiątek architektonicznych i innych historyczno-kulturowych będących dziedzictwem epoki kolonialnej, przede wszystkim doby wieku XVI i XVII;

¹ W tłumaczeniu hasło to oznacza: Odwiedź nasz kraj, Argentynę, kraj siedmiu kontynentów.

- znaczne zróżnicowanie kulturowe społeczeństwa argentyńskiego, obok większości ludności będącej potomkami osadników europejskich, którzy przybyli tu w wieku XIX i XX z Włoch, Hiszpanii, Polski, Niemiec, krajów byłej Jugosławii, Walii, można spotkać również znaczną grupę ludności mającej korzenie indiańskie, do dzisiaj kultywującą swoje tradycje, język i obyczaje;
- wysoki ogólny poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego społeczeństwa argentyńskiego oraz stosunkowo wysoki, jak na warunki południowoamerykańskie, rozwój infrastruktury ogólnej, w tym turystycznej;
- stosunkowo duże rezerwy w zakresie pojemności turystycznej oraz to, że Argentyna jest ciągle dla przeciętnego turysty europejskiego krajem stosunkowo egzotycznym.

Czynniki te powodują, że Argentyna jawi się jako kraj bardzo interesujący pod względem turystycznym i krajoznawczym.

Cel opracowania i metoda badawcza

Celem opracowania była analiza rozwoju funkcji turystycznej Argentyny w szerokim kontekście atrakcyjności turystycznej kraju, jego zagospodarowania turystycznego oraz w ujęciu ogólnym rozwoju historycznego turystyki na jej obszarze. Dokonano także analiz skali i natężenia ruchu turystycznego oraz charakterystyki ruchu turystycznego w Argentynie na podstawie wybranych danych statystycznych oraz z uwzględnieniem uwarunkowań przestrzennych. Jako materiał źródłowy wykorzystano dane statystyczne Ministerstwa Turystyki Argentyny oraz z dokumentów źródłowych, przede wszystkim Anuario Estadístico de Turismo za lata 2007-2013.

Analiza atrakcyjności turystycznej i zagospodarowania turystycznego Argentyny

Argentyna w całości swojego terytorium, uwzględniając fragment Antarktydy o powierzchni 964 250 km², zajmuje powierzchnię 3 761 264 km² i jest zamieszkiwana przez około 44 miliony mieszkańców. Kraj pod względem administracyjnym liczy 22 departamenty. Pod względem fizycznogeograficznym w Argentynie można wyróżnić: Andy, Puna de Atacama, Międzyrzecze, Nizinę La Platy, Pampe, Wyżynę Patagońską oraz Ziemię Ognistą. Kraj jest silnie rozciągnięty zarówno południkowo (3700 km), jak i równoleżnikowo (maksymalnie 1400 km). Znaczna rozciągłość południkowa terytorium determinuje silne zróżnicowanie klimatyczne, od klimatu subtropikalnego strefy zwrotnikowej w typie suchym i wilgotnym, poprzez klimaty podzwrotnikowy, umiarkowany, aż po klimat niwalny typowy dla południowych obszarów terytorium Ziemi Ognistej.

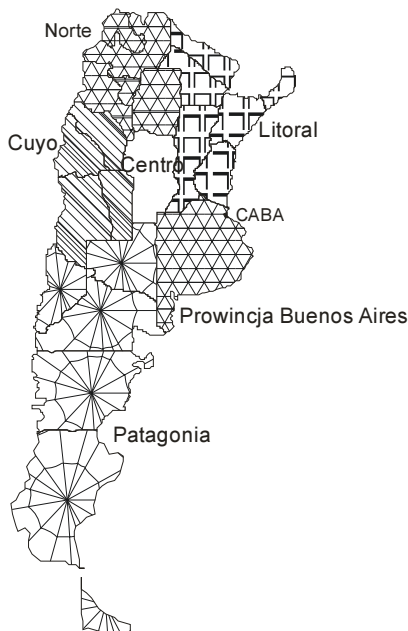
Argentyna w podziale turystycznym świata została przez UNWTO zaklasyfikowana w granicach regionu amerykańskiego, subregionu Ameryki Południowej. Pod względem liczebności turystów zajmuje drugie miejsce w Ameryce Południowej z liczbą odwiedzających około 4,5 mln turystów rocznie. Historia rozwoju turystyki w Argentynie w wymiarze zjawiska o charakterze masowym wiąże się z drugą połową

XIX wieku. Obszarem, który najbardziej kojarzy się z początkami rozwoju turystyki o charakterze masowym, były miejscowości nadmorskie prowincji Buenos Aires, z najważniejszym od samego początku miastem Mar del Plata (Barili 1991; Bartoncello 1993; Bartolucci 2000; Fagnani 2002; Schluter 2003; Szot 1992). Podobnie jak większość kurortów nadmorskich, zarówno Ameryki Południowej, jak i kurortów europejskich, rozwinęła się ona po uzyskaniu stałego połączenia kolejowego z Buenos Aires w roku 1886. Do tego czasu miasto i jego okolice były niewielkim ośrodkiem hodowli bydła, typowej formy gospodarowania dla obszaru pampy.

Zgodnie z propozycją wytycznych dotyczących podziału terytorium Argentyny na regiony turystyczne zawartą w Planie Strategicznym rozwoju Turystyki Zrównoważonej (Plan Estratégico de Turismo Sustentable) w Argentynie wydzielono 7 głównych regionów turystycznych. Ze względu na rangę stołecznego miasta Buenos Aires, także pod względem zagospodarowania turystycznego i skali frekwencji turystycznej, stolicę potraktowano jako osobny region turystyczny.

W regionalizacji turystycznej Argentyny wyróżniono więc następujące regiony turystyczne (ryc. 1):

- a) Region Buenos Aires, obejmujący prowincję Buenos Aires,
- b) Region metropolitalny Buenos Aires (CABA), wydzielony z prowincji Buenos Aires,
- c) Region Centralny, położony w środkowej części kraju, obejmujący prowincję Cordoba,

Ryc. 1. Regiony turystyczne Argentyny

Fig. 1. The tourist regions of the Argentina

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

- d) Region Cuyo, położony w północno-zachodniej części kraju, obejmujący prowincje: La Rioja, Mendoza, San Juan i San Luis,
- e) Region Litoral, położony w północno-wschodniej części Argentyny w granicach prowincji: Entre Ríos, Corrientes, Misiones, Santa Fé, Chaco, Formosa,
- f) Region Norte, położony w północnej części kraju, obejmujący prowincje: Catamarca, Tucumán, Santiago del Estero, Salta i Jujuy,
- g) Region Patagonia, obejmujący południową część Argentyny w granicach administracyjnych prowincji de La Pampa, Neuquén, Río Negro, Chubut, Santa Cruz, Ziemia Ognista.

Wyróżnione regiony charakteryzuje pewna odrębność wynikająca z różnorodności krajobrazu, szaty roślinnej i świata zwierząt oraz warunków klimatycznych. Mozaika walorów fizycznogeograficznych jest wzbogacona w niektórych regionach licznymi elementami dziedzictwa historyczno-kulturowego, zarówno przedhiszpańskiego, jak i licznych elementów architektury, sztuki oraz szeroko rozumianego dziedzictwa społecznego i kulturowego epoki kolonialnej.

Atrakcyjność turystyczna regionu metropolitalnego wiąże się z walorami jednej z największych metropolii współczesnego świata – stolicy kraju Buenos Aires. Oprócz wielu cennych pamiątek architektonicznych epoki kolonialnej oraz okresu po ustanowieniu autonomicznego państwa w 1810 roku (Catedral Metropolitana, kościoły i klasztory jezuitów, franciszkanów, Teatro Colon, El Obelisco, cmentarz La Recoleta, dzielnica włoskich imigrantów La Boca) o wizerunku Buenos Aires stanowią współczesne dzielnice biznesowo-handlowe – San Nicolas, La Recoleta, Retiro.

Region turystyczny Buenos Aires pokrywający się z granicami administracyjnymi prowincji Buenos Aires to obszar, którego atrakcyjność turystyczna wynika przede wszystkim z najlepszych warunków w Argentynie do rozwoju turystyki wypoczynkowej. Główny obszar penetracji turystycznej stanowi tu pas wybrzeża na południu prowincji Buenos Aires, gdzie koncentrują się największe kurorty nadmorskie kraju: Miramar, Necochea, Pehuenco i największy argentyński kurort nadmorski, jakim jest Mar del Plata. Ponadto o atrakcyjności turystycznej prowincji Buenos Aires decydują walory historyczno-kulturowe miast: Rosario, La Plata, Bahía Blanca oraz charakterystyczny krajobraz pampy argentyńskiej.

Region Centralny obejmuje środkową część kraju i pokrywa się z granicami prowincji Cordoba. Atrakcyjność turystyczna tego obszaru wiąże się z zabytkami hiszpańsko-amerykańskimi dwóch największych, oprócz stolicy, miast kraju – Cordoby oraz Rosario – oraz z mozaiką krajobrazową na granicy pampy i górskich obszarów wschodniej części Andów Środkowych, jakie spotykają się na obszarze tego regionu.

Główne atrakcje turystyczne regionów Cuyo oraz Norte tworzy unikatowy krajobraz puny, położony w skrajnie suchych warunkach klimatu zwrotnikowego. Typowym elementem krajobrazu są: rozległe salinas, salares, formy selektywnej erozji wietrznej – skalne mosty, iglice, charakterystyczna roślinność sukulentów – kaktusów i opuncji. Ponadto atrakcyjność turystyczną tego regionu podnosi fakt, że jest to jedyny region Argentyny, w którym przeważa ludność indiańska. Cenne walory hi-

staryczno-kulturowe, zabytki architektoniczne epoki kolonialnej znajdują się w miastach Salta, Jujuy, Humahuaca, San Miguel de Tucumán, Mendoza i Cuyo. Ponadto region Cuyo słynie z największych w całej Argentynie tradycji uprawy winorośli (okolice Mendozy i San Juan).

Region Litoral obejmuje północno-wschodnią część kraju położoną w głównej mierze w dorzeczu Parany. Atrakcje turystyczne obszaru wiążą się z elementami dziedzictwa historyczno-kulturowego miast: Corrientes, Parana, Santa Fe oraz z licznymi pamiątkami jezuickich redukcji (m.in. Apostoles, San Ignacio).

Atrakcyjność turystyczna Patagonii, największego regionu turystycznego, wynika z mozaiki krajobrazu górskiego najwyższych partii Andów, wielkich jezior tektoniczno-polodowcowych Argentino, Viedma, Buenos Aires, Nahuel Huapi, lodowców górskich (Perito Moreno) oraz doskonałych warunków do uprawiania różnych form turystyki kwalifikowanej charakterystycznych dla krajobrazu górskiego – turystyki trekkingowej, narciarskiej, wspinaczkowej, speleologicznej, raftingu i canyoningu. Główne bieguny koncentracji ruchu turystycznego w tym regionie stanowią okolice miast: San Carlos de Bariloche, Villa Angostura, San Martín de los Andes, Viedma, El Calafate i Neuquén. Ponadto dużą popularnością wśród turystów cieszy się położone na skraju tego regionu miasto Ushuaia, stanowiące bazę wypadową wycieczek na Ziemię Ognistą oraz Antarktydę.

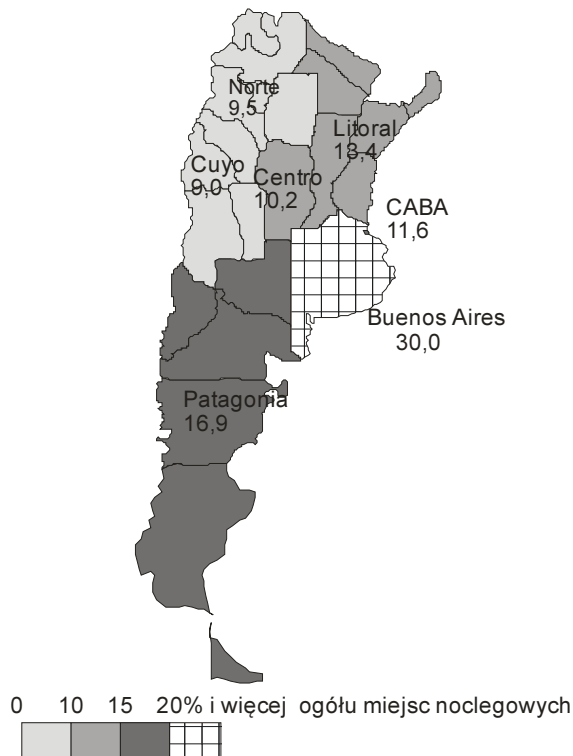
Historia rozwoju turystyki w Argentynie wiąże się przede wszystkim z regionem turystycznym prowincji Buenos Aires (Ferraro 1986; Ordoqui 2010a, b; Rosake, Ercolani 2012), a początki tego rozwoju na skalę masową zaczęły się w nadmorskim kurorcie Mar del Plata, który, podobnie jak wiele innych kurortów nadmorskich i górskich Europy (Cannes, Chamonix, Brighton) i Ameryki Północnej (Atlantic City), rozwinął się dzięki doprowadzeniu do niego linii kolejowej w 1886 roku (Barili 1991; Bartoncello 1993; Bertolucci 2000; Fagnani 2002). W 1887 roku miasto Mar del Plata odwiedziło 1415 turystów, rok później już 2510 (Schluter 2003). W 1888 roku wybudowano pierwszy hotel Bristol, promenadę spacerową – rambłę. Rozwój ruchu turystycznego i zagospodarowania postępował, wykraczając poza granice miasta zarówno w kierunku wschodnim (kurorty Villa Gesell, Pinamar, Mar del Tuyú), jak i zachodnim (Miramar, Necochea, Monte Hermoso). Ten pierwszy historycznie ukształtowany region turystyczny Argentyny do dzisiaj jest najlepiej zagospodarowany pod względem wypoczynkowym oraz stanowi główny obszar koncentracji ruchu turystycznego międzynarodowego i krajowego. Równoległe z ruchem turystycznym na atlantyckim wybrzeżu prowincji Buenos Aires rozwijała się turystyka w stolicy (Schluter 2003; Rosell, Visciarelli 2012; Lopez i in. 2012; Rosake, Ercolani 2012). W nieco późniejszym okresie, w latach 20-30. XX wieku, rozwijała się również turystyka wypoczynkowa w innych nadmorskich miejscowościach atlantyckiego wybrzeża Argentyny (Puerto Madryn Rawson), a z czasem również na obszarze prowincji Rio Negro (Las Grutas i San Antonio del Oeste).

W latach 30. XX wieku turystyka zaczęła się rozwijać w prowincji Misiones w związku z objęciem statusem ochronnym wodospadu Iguazú, a w latach 40. w regionach górskich Patagonii (okolice San Carlos de Bariloche, Park Narodowy Nahuel Huapi, Lanín, Los Alerces, Los Glaciares).

W drugiej połowie XX wieku ruch turystyczny w Argentynie rozwinął się w prowincjach Norte i Cuyo w związku ze wzrostem popularności turystyki trekkingowej, winiarskiej oraz wysokogórskiej w rejonie Aconcagui.

Zagospodarowanie turystyczne Argentyny jest rozmieszczone bardzo nierównomiernie. Jego rozkład przestrzenny stanowi pochodną uwarunkowań historycznych rozwoju poszczególnych obszarów kraju, dostępności komunikacyjnej, koncentracji walorów turystycznych oraz warunków klimatycznych.

Najlepiej zagospodarowane są nadatlantyckie wybrzeża regionu turystycznego Buenos Aires z koncentracją prawie 30%, a wraz z bazą noclegową stołecznego Buenos Aires 41% ogółu miejsc noclegowych w kraju (ryc. 2). W regionie turystycznym Patagonii znajduje się 16,9%, a w regionie Litoral 13,4% ogółu miejsc noclegowych kraju. Najslabiej zagospodarowane są środkowo-zachodnia i północno-zachodnia część kraju – regiony turystyczne Cuyo (9%) oraz Norte (9,5%).

Ryc. 2. Rozmieszczenie przestrzenne bazy noclegowej na terytorium Argentyny

Fig. 2. The spatial localization of the accommodation places in Argentina

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

Ogółem w całym kraju funkcjonuje 13 606 obiektów noclegowych z 610 176 miejscami noclegowymi. Ponad 3600 obiektów noclegowych oraz prawie 250 000

W Buenos Aires znajduje się 70 237 miejsc noclegowych, co stanowi 11,5% ogółu bazy noclegowej kraju (tab. 1, ryc. 3). Dużą liczbę miejsc noclegowych posiadają ponadto miasta: Mar del Plata (55 662) oraz San Carlos Bariloche (23 209) i Villa Gesell (21 319). Ponadto ponad 10 000 miejsc noclegowych znajduje się w Villa Carlos Paz, Salta, Mendoza i Termas de Río Hondo.

Taki rozkład bazy noclegowej wskazuje na bardzo silny stopień koncentracji funkcji turystycznej kraju w głównych regionach i miejscowościach turystycznych, co jest pochodną zróżnicowania ilościowego i jakościowego walorów turystycznych oraz dostępności komunikacyjnej poszczególnych obszarów, a zwłaszcza ich odległości od głównego ośrodka rozrządowego ruchu turystycznego w Argentynie, jakim jest stołeczne miasto Buenos Aires.

Tabela 1

Liczba miejsc noclegowych na obszarze Argentyny z największą koncentracją miejsc noclegowych w kraju

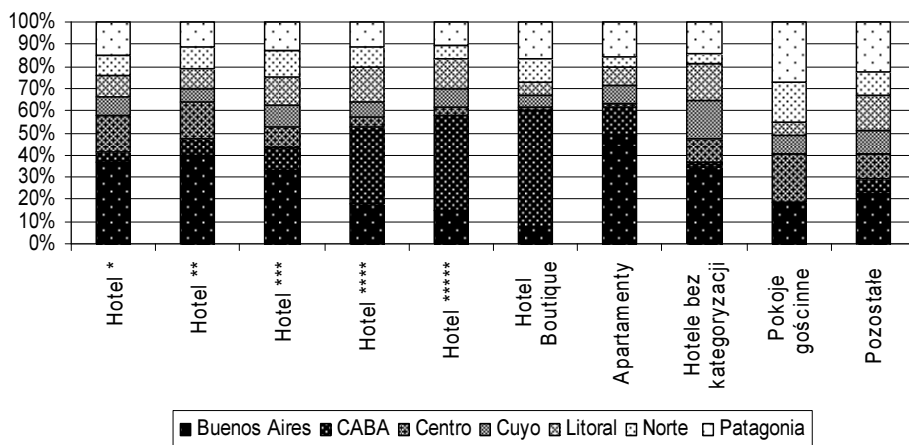
Table 1

The localities with the most of the accommodation places number in Argentina

Miasto	Liczba miejsc noclegowych	Ogół miejsc noclegowych w kraju (w %)
Buenos Aires	70 237	11,6
Mar del Plata	55 662	9,1
San Carlos de Bariloche	23 209	3,8
Villa Gesell	21 319	3,5
Villa Carlos Paz	11 668	1,9
Salta	10 894	1,8
Mendoza	10 845	1,8
Termas de Río Hondo	10 558	1,7
Pinamar	9 288	1,5
Cordoba	8 800	1,4
Rosario	8 323	1,4
El Calafate	8 075	1,3
Las Grutas	7 628	1,3
Iguazú	7 611	1,2
San Martín de los Andes	7 396	1,2
Necochea	6 909	1,1
Merlo	6 301	1
San Rafael	6 200	1
Cariló	5 627	0,9
Ushuaia	5 400	0,9
Pozostałe	308 226	50,6
Całkowita liczba miejsc noclegowych	610 176	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

Analiza struktury rodzajowej bazy noclegowej wskazuje na silną dominację obiektów hotelarskich (ryc. 4). Dotyczy to właściwie wszystkich regionów turystycznych kraju. Poza hotelami znaczna część miejsc noclegowych Argentyny koncentruje się w obiektach apartamentowych i pokojach gościnnych. Struktura rodzajowa bazy noclegowej kraju jest pochodną dominujących form ruchu turystycznego. Ze względu na dominację turystyki wypoczynkowej wśród innych form ruchu turystycznego w strukturze rodzajowej ogółu bazy noclegowej kraju dominują obiekty hotelarskie.

Ryc. 4. Udział poszczególnych prowincji w rozmieszczeniu poszczególnych rodzajów bazy noclegowej

Fig. 4. The accommodation base structure in the follow tourist region of Argentina

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

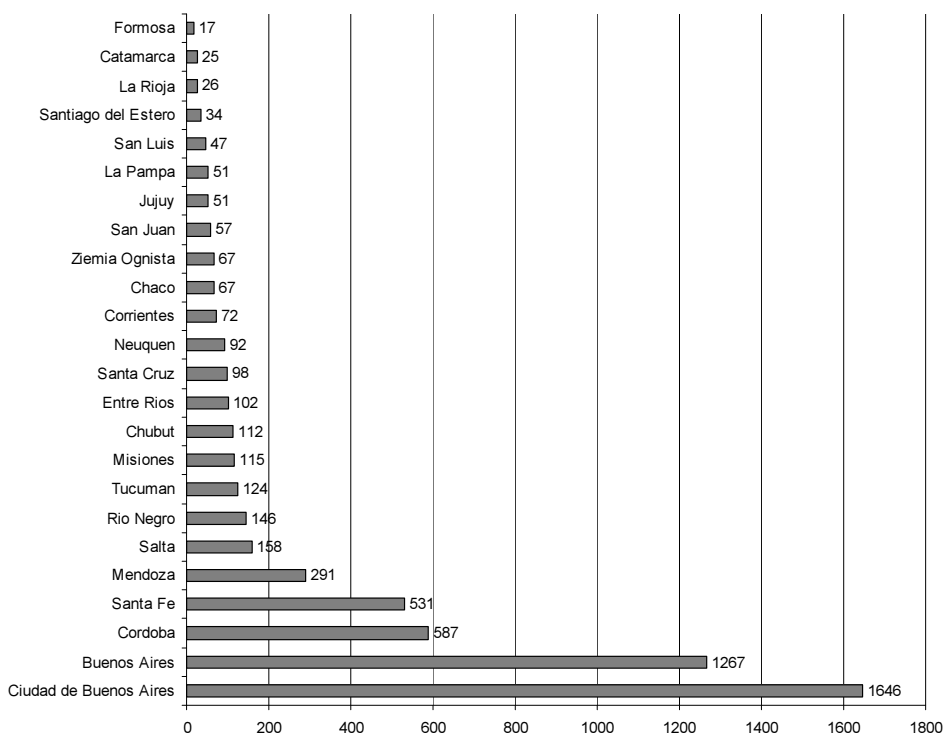
Pewną specyfiką pod względem rodzajów obiektów bazy noclegowej odznaczają się odległe, peryferyjne obszary kraju – region turystyczny Cuyo, Patagonii oraz Litoral, gdzie na tle innych regionów turystycznych Argentyny stosunkowo duży jest udział hosteli.

Wynika to z tego, że w regionach tych poza turystyką wypoczynkową istotną rolę odgrywa turystyka krajoznawcza oraz jej różne formy kwalifikowane, uprawiane przez turystów w młodszych przedziałach wiekowych, którzy często korzystają z tańszych obiektów bazy noclegowej. Na tym tle wyróżnia się zwłaszcza region turystyczny Patagonii z 4550 hostelami, co stanowi około 27% ogółu tego typu obiektów w całej Argentynie.

Z kolei pewną specyfiką regionów turystycznych Buenos Aires oraz miasta stołecznego Buenos Aires, wynikającą z dominacji typowej turystyki wypoczynkowej typu 3s, jest stosunkowo duży udział w strukturze rodzajowej bazy noclegowej hoteli apartamentowych oraz pokoi gościnnych. W obu tych regionach liczba hoteli apartamentowych w 2012 roku wynosiła 35 239, co stanowiło 65% ogółu tego ty-

pu obiektów w Argentynie. Liczba pokoi gościnnych w obu tych regionach wyniosła 19 069, co stanowiło 53,5% ogółu tego typu obiektów w kraju. Relatywnie niska, na tle innych obiektów bazy noclegowej, była liczba moteli 2392 (ponad połowa znajdowała się w regionie turystycznym Patagonii) oraz kwater agroturystycznych, których w całym kraju było 6606, a najwięcej w regionie turystycznym Buenos Aires – 1924.

Analiza organizacji turystyki w Argentynie na podstawie danych dotyczących liczby agencji turystycznych i biur podróży w kraju w 2012 roku wskazuje na bardzo silną koncentrację tych instytucji w kilku prowincjach. W czterech z nich było skoncentrowanych ponad 70% ogółu agencji turystycznych i biur podróży, najwięcej w mieście stołecznym Buenos Aires – 1646, w regionie Buenos Aires – 1267, w dalszej kolejności w prowincjach Cordoba – 587 i Santa Fe – 531 (ryc. 5). Najmniej agencji turystycznych i biur podróży znajdowało się zaś w odległych północno-zachodniej i północno-wschodniej częściach kraju – Formosa – 17, Catamarca – 25, La Rioja – 26.

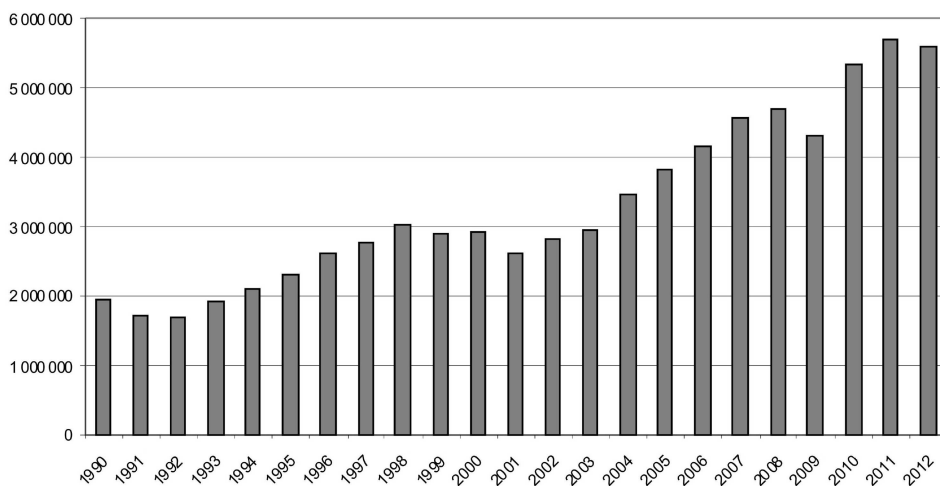
Ryc. 5. Rozmieszczenie przestrzenne agencji turystycznych na terytorium Argentyny
Fig. 5. The spatial localization of the travel agencies in Argentina

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

Analiza turystyki międzynarodowej przyjazdowej w Argentynie

Turystyka w Argentynie rozwija się na skalę masową od końca XIX wieku, zwłaszcza w regionie nadmorskim prowincji Buenos Aires oraz w mieście stołecznym Buenos Aires. Argentyna jest drugim po Brazylii najczęściej odwiedzanym krajem Ameryki Południowej. W roku 2012 liczba turystów zagranicznych w Argentynie wyniosła 5 650 000 i była tylko nieznacznie niższa od liczby turystów zagranicznych, którzy odwiedzili Brazylię (5 750 000). Turyści, którzy przyjechali do Argentyny, stanowili 20,5% wszystkich turystów zagranicznych, którzy odwiedzili kraj Ameryki Południowej w 2012 roku.

Analiza skali ilościowej turystyki zagranicznej w ujęciu dwudziestu ostatnich lat wskazuje na jednostajnie wysoką dynamikę wzrostu zainteresowania Argentyną wśród turystów zagranicznych (ryc. 6).

Ryc. 6. Dynamika zagranicznej turystyki przyjazdowej w Argentynie w latach 1990-2012

Fig. 6. The dynamics of arrival tourism in Argentina in the years 1990-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

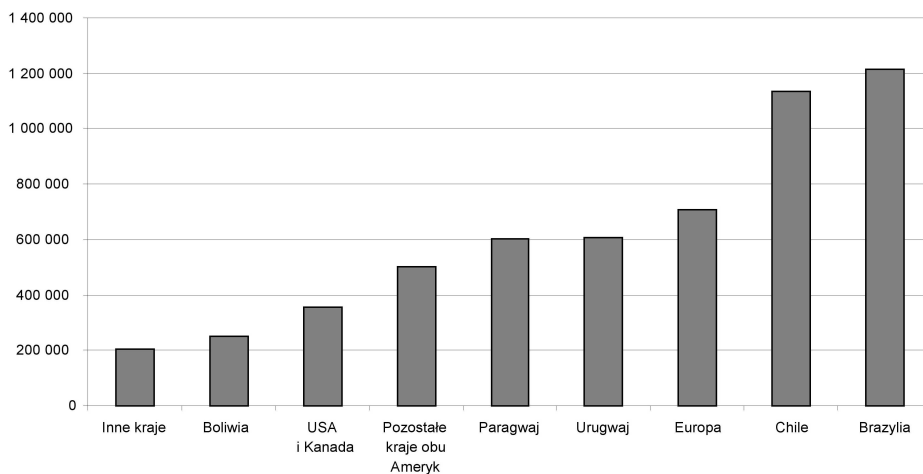
W 1990 roku liczba turystów zagranicznych w kraju wynosiła 1 930 034. Po dwóch latach spadków (1991-1992) w kolejnych sześciu latach liczba turystów zagranicznych systematycznie wzrastała z silną dynamiką dochodzącą maksymalnie do 14,2% (rok 1996). Po krótkim okresie stagnacji w latach 1998-2001 liczba turystów zagranicznych wyraźnie wzrastała, szczególnie w latach 2004-2006, osiągając w 2006 roku 4 561 742 turystów zagranicznych.

Po kolejnych latach wzrostu w 2009 roku odnotowano ośmioprocentowy spadek, co należy wiązać ogólnie ze spadkiem frekwencji turystycznej w skali świata w związku z ogólnoświatowym kryzysem finansowym, który wpłynął w dość wyraźny sposób

na spadek aktywności turystycznej. W kolejnych latach odnotowuje się ponowny wzrost z najwyższą liczbą w roku 2011 – 5 704 648 turystów.

Zagraniczna turystyka w Argentynie jest specyficzna ze względu na położenie geograficzne, powierzchnię kraju oraz uwarunkowania związane z jego dostępnością komunikacyjną dla odwiedzających.

Analiza pochodzenia turystów zagranicznych, którzy odwiedzili Argentynę w 2012 roku, wskazuje na zdecydowaną dominację turystów z innych krajów Ameryki Południowej (ryc. 7, 8). Wśród 5 585 061 turystów zagranicznych, którzy odwiedzili Argentynę w 2012 roku, było 1 217 144 turystów z Brazylii (około 22% ogółu turystów zagranicznych w Argentynie), 1 135 197 turystów z Chile (20,1%). Trzecią w kolejności grupę odwiedzających stanowili turyści z Europy – w 2012 roku 706 335 (12,5% ogółu turystów). Ponadto odnotowano 602 614 turystów z Paragwaju, około 360 000 z USA i Kanady oraz około 500 000 z pozostałych państw obu Ameryk, a także 251 508 turystów z Boliwii (ryc. 7).

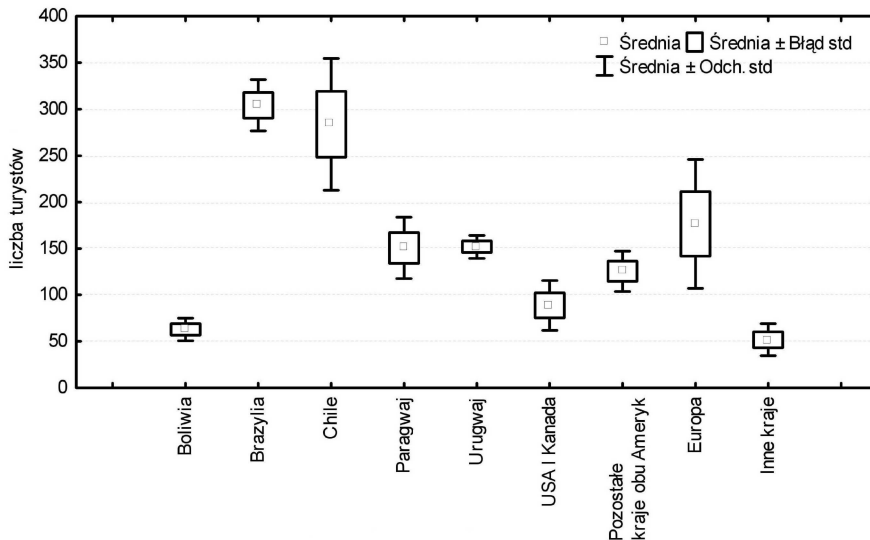
Ryc. 7. Pochodzenie turystów, którzy odwiedzili Argentynę w 2012 roku

Fig. 7. The origin places of tourists visiting Argentina in 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

W zasięgu oddziaływania turystycznego Argentyny dominują więc państwa ościenne Ameryki Południowej z niewielkim udziałem turystów z Europy i USA oraz Kanady. Niewielki odsetek w ogólnej liczbie turystów z Europy oraz USA i Kanady można tłumaczyć znacznym oddaleniem Argentyny od tych obszarów. Istotną rolę odgrywają też z pewnością znaczne odległości pomiędzy różnymi atrakcjami turystycznymi kraju, co powoduje trudności w docieraniu do kolejnych atrakcji oraz znacznie podnosi koszty podróży. Ponadto przyczyną stosunkowo niskiej frekwencji turystów europejskich w Argentynie jest odmienne położenie geograficzne implikujące całkowicie inny rozkład czasowy sezonu urlopowo-wakacyjnego w państwach europejskich i w Argentynie.

Analiza ruchu zagranicznej turystyki przyjazdowej w Argentynie według pochodzenia turystów i z uwzględnieniem przyjazdów w poszczególnych kwartałach roku wskazuje na istotne różnice w preferencjach wyboru terminu podróży turystów z różnych krajów i regionów (ryc. 8). Niewielkie zakresy odchyłeń standardowych doty-

Ryc. 8. Zróznicowanie pochodzenia turystów odwiedzających Argentynę z uwzględnieniem statystyki przyjazdów w poszczególnych kwartałach roku 2012

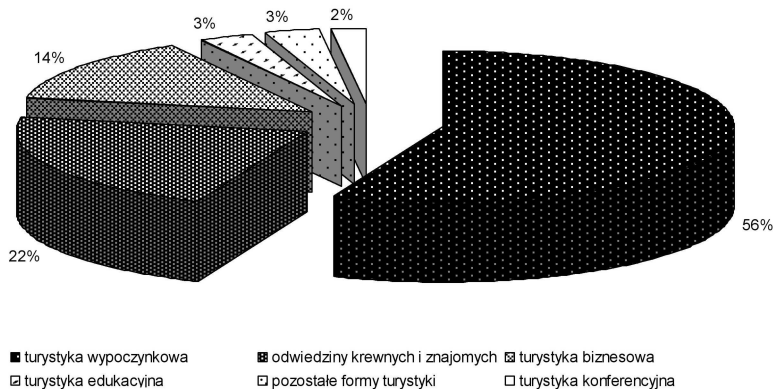
Fig. 8. The differentiation of the origin places of tourists visiting Argentina in 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

czących zróznicowania terminów wizyt w Argentynie dotyczą społeczeństw krajów Ameryki Południowej, których natężenie wyjazdów do Argentyny w różnych kwartałach roku było zbliżone. Wyjątek stanowi Chile – szczyt przyjazdów do Argentyny turystów chilijskich wyraźnie zaznacza się w okresie lata (392 000), a spadek natężenia przyjazdów następuje w okresie jesiennym (miesiące kwiecień-czerwiec). Dość duży zakres odchyłeń standardowych pokazuje również rozkład przyjazdów turystów europejskich do Argentyny w poszczególnych kwartałach 2012 roku. Wyraźnie zarysowujący się szczyt natężenia przyjazdów wiąże się z miesiącami letnimi (europejskiej zimy) – 266 238 turystów w okresie styczeń-marzec. Zwraca uwagę również stosunkowo duże natężenie wizyt w okresie wiosennym (październik-grudzień 196 617 turystów). Okresy jesieni (kwiecień-czerwiec) oraz zimy (lipiec-wrzesień odznaczają się znacznym spadkiem natężenia przyjazdów, odpowiednio 117 780 i 125 701 odwiedzających.

Analiza motywacji przyjazdów turystycznych do Argentyny turystów zagranicznych wskazuje na zdecydowaną dominację przyjazdów o charakterze wypoczynkowym. Ogółem w skali wszystkich przyjazdów 56% podróży było podejmowanych ze względu na wypoczynek wakacyjno-urlopowy, rekreację. Dotyczyło

to zwłaszcza turystów brazylijskich, ze Stanów Zjednoczonych i Kanady oraz Chile. Znaczną motywacją przyjazdu turystów zagranicznych do Argentyny były ponadto odwiedziny krewnych i znajomych, dotyczyło to w głównej mierze turystów z Urugwaju. Pozostałe motywy, takie jak sprawy zawodowe, cele biznesowe czy motywacje naukowe, miały marginalny charakter (ryc. 9).

Ryc. 9. Dominujące motywacje przyjazdu do Argentyny wśród turystów zagranicznych w 2012 roku
Fig. 9. The main motives of tourist arrivals to Argentina in 2012

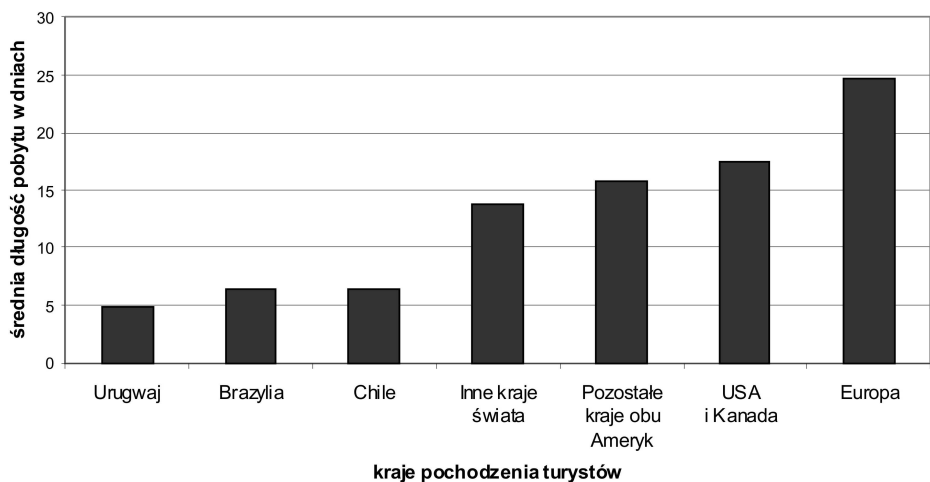
Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

Motywacje podejmowanych wyjazdów turystycznych wyraźnie determinują inne cechy uprawianej turystyki, m.in. średnią długość pobytu, docelowe kierunki podróży oraz formy zakwaterowania i aktywności turystycznej w miejscu pobytu.

Analiza średnich długości pobytu turystów zagranicznych w Argentynie wskazuje na znaczne różnice w długościach pobytu turystów z różnych obszarów pochodzenia turystów.

Średnia długość pobytu turystów zagranicznych w Argentynie wynosiła w 2012 roku 13,8 dnia i była wyraźnie skorelowana z odległością od Argentyny. Najdłuższą średnią długością pobytu odznaczały się przyjazdy turystów z Europy – 24,7 dnia, w dalszej kolejności ze Stanów Zjednoczonych i Kanady – 17,5 dnia oraz innych krajów obu Ameryk – 15,8 dnia. Najkrótsze średnie długości pobytów charakteryzowały przyjazdy turystów z krajów sąsiednich: Urugwaju – 4,8 dnia, Brazylii – 6,3 dnia oraz z Chile – 6,4 dnia (ryc. 10), co wynika z niewielkiej odległości obszaru emisyjnego i recepcyjnego. Ponadto niewielka odległość między obszarem emisyjnym i recepcyjnym turystyki implikuje częstsze podróże o krótszym okresie pobytu, a wzrost odległości rynków emisyjnych i recepcyjnych determinuje mniejszą częstotliwość wyjazdów, które z kolei charakteryzują się dłuższą średnią pobytu.

Analiza form zakwaterowania wykorzystywanych w trakcie pobytów wskazuje na dominację noclegów w hotelach cztero- i pięciogwiazdkowych – 39% ogółu wszystkich noclegów spędzonych przez turystów zagranicznych w trakcie pobytów

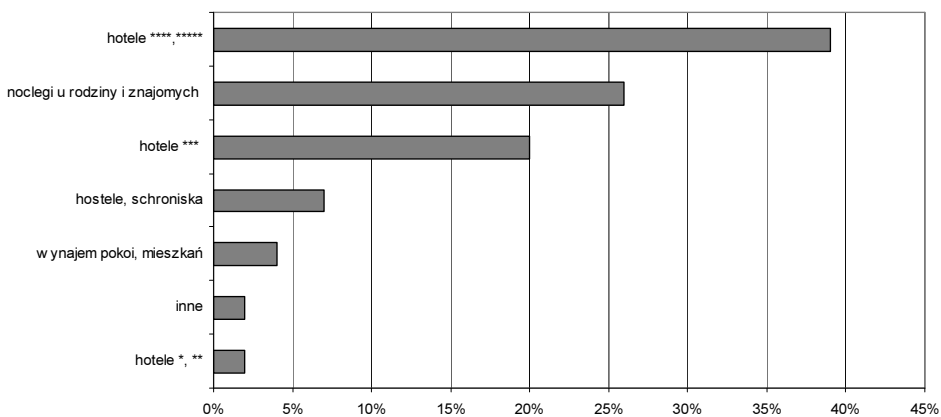

Ryc. 10. Średnia długość pobytu turystów zagranicznych przebywających w Argentynie w 2012 roku

Fig. 10. The tourist stays length of the tourist's visits in Argentina in 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

w Argentynie, około 26% – u rodziny lub znajomych, a 20% w hostelach (ryc. 11). Taki rozkład wykorzystywanych form zakwaterowania wyraźnie koresponduje ze średnimi długościami pobytów oraz kierunkami pochodzenia turystów zagranicznych.

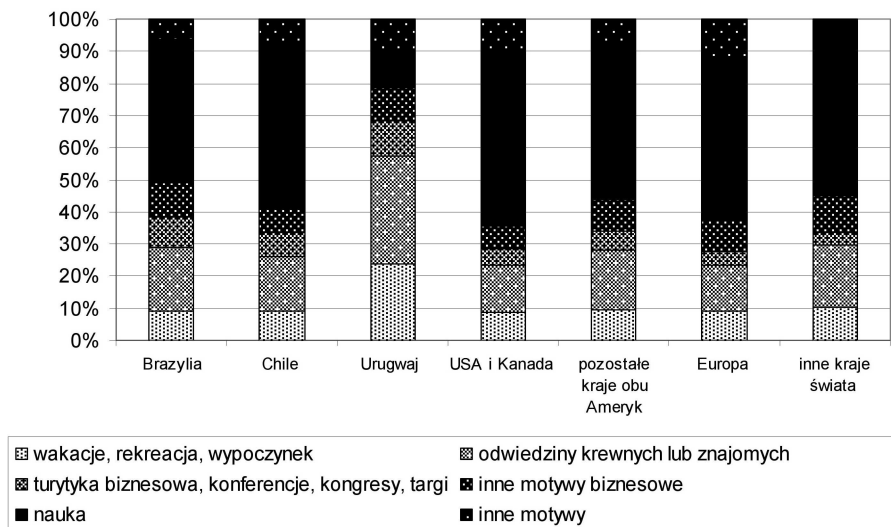

Ryc. 11. Typy obiektów noclegowych wykorzystywane najczęściej przez turystów zagranicznych przebywających w Argentynie w 2012 roku

Fig. 11. The accommodation object types most often used by tourists visiting Argentina in 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

Jak już wspomniano, najdłuższe pobyty w Argentynie turystów zagranicznych dotyczyły turystów z Europy oraz USA i Kanady. Te grupy turystów charakteryzuje z reguły wyższy poziom zamożności, stąd dominacja w skali ogółem pobytów podróży z noclegami w hotelach najwyższych kategorii. Najwięcej podróży do Argentyny ogółem odbyli turyści z krajów sąsiednich. Ze względu na niewielką odległość, większą liczbę wcześniejszych podróży, niższy poziom zamożności turystów brazylijskich, urugwajskich i chilijskich oraz znacznie krótsze średnie długości pobytów duży udział miały w noclegach ogółem te grupy turystów, które nocowały u rodziny lub znajomych oraz w hostelach (ryc. 12).

Ryc. 12. Struktura pobytów turystów według pochodzenia i dominujących motywów przyjazdu do Argentyny w 2012 roku

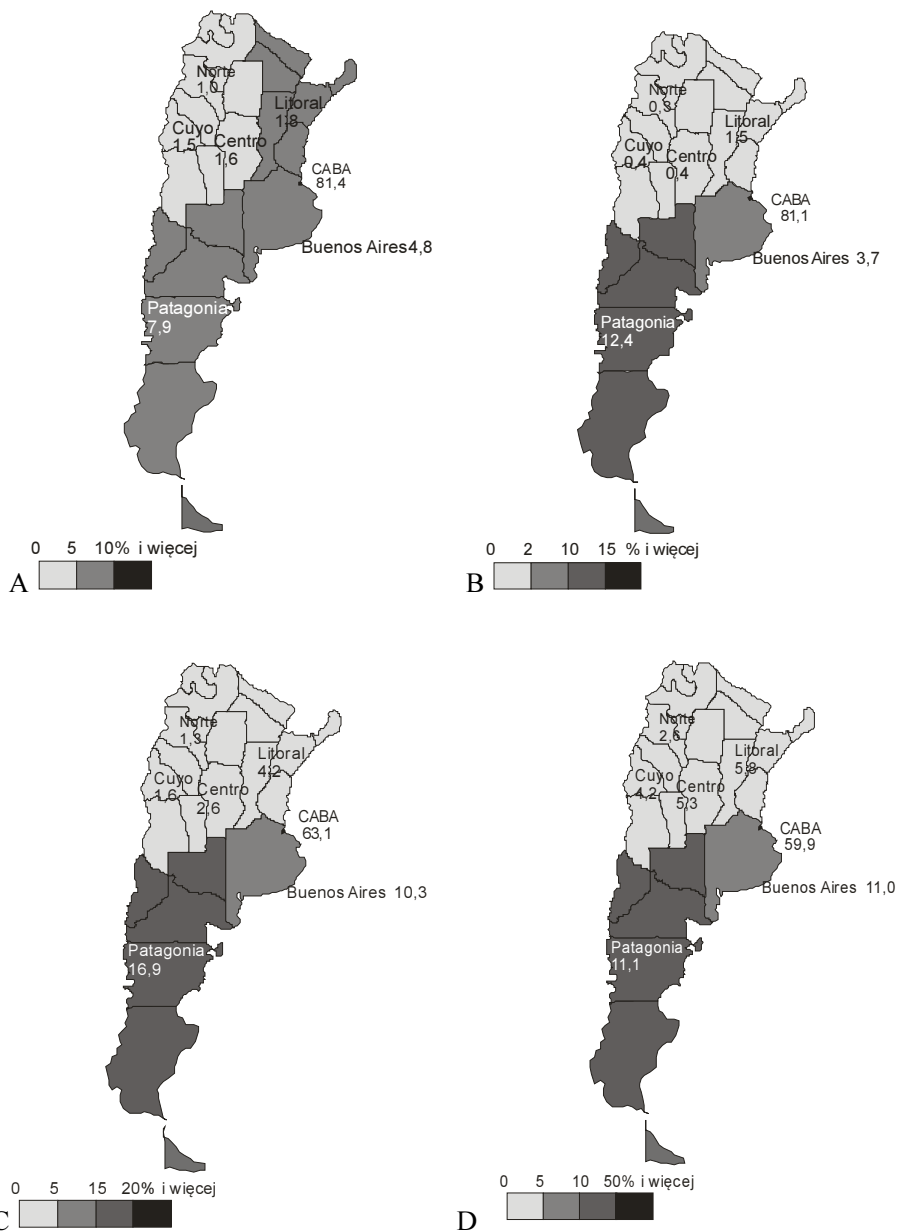
Fig. 12. The tourists stays' length according to their origin and motives of their arrival to Argentina in 2012

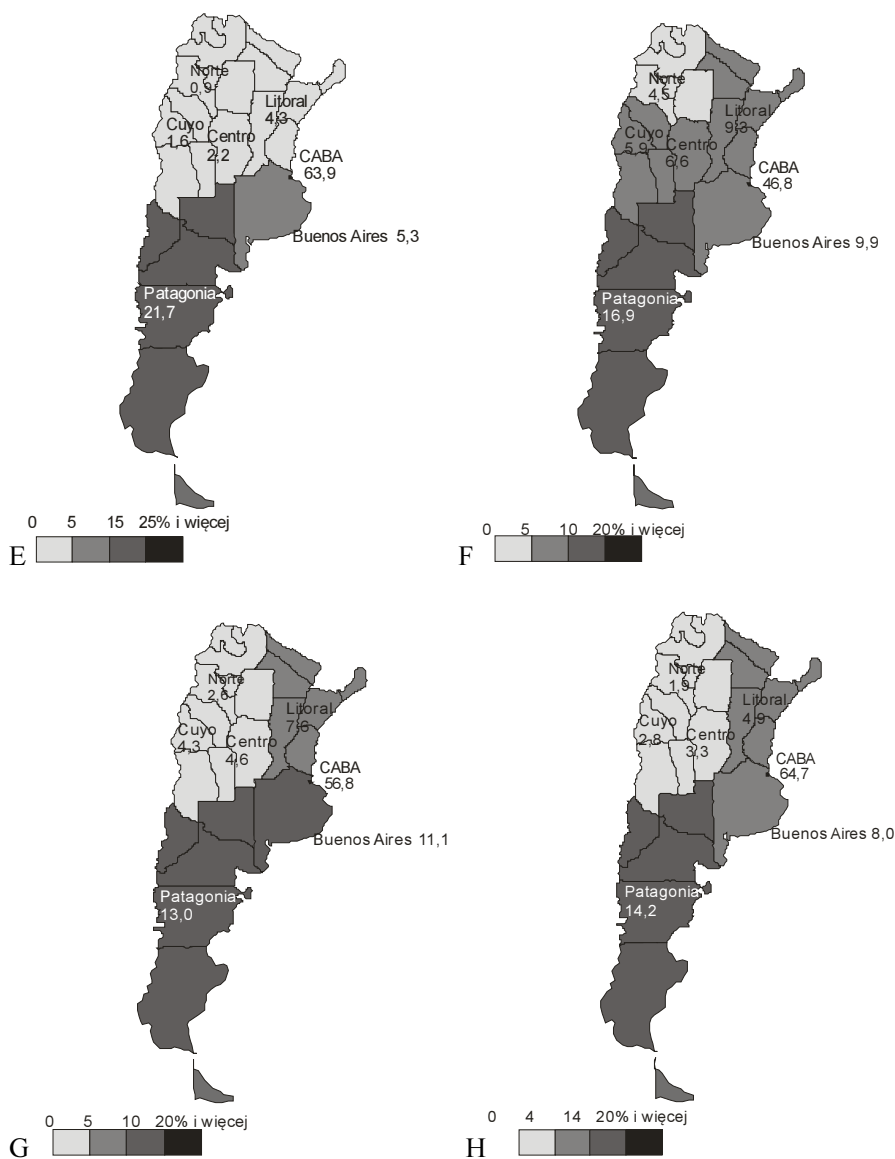
Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico ^{Usa}

Analiza rozmieszczenia przestrzennego podróży turystów zagranicznych w Argentynie w 2012 roku wskazuje na znaczną koncentrację przyjazdów w regionie metropolitalnym Buenos Aires (ryc. 13). Z ogółem przeanalizowanych 7 głównych obszarów pochodzenia turystów, którzy odwiedzili Argentynę w 2012 roku, zdecydowana większość podróży odbyła się do regionu turystycznego Buenos Aires. Największy udział w podróżach skierowanych do regionu metropolitalnego mieli turyści brazylijscy oraz chilijscy z liczbą ogółem w obu przypadkach ponad 81%, nieco niższy udział dotyczył turystów z Urugwaju (63,1%) USA i Kanady (59,9%), a najniższy udział dotyczył przyjazdów turystów europejskich – 46,8%.

Drugim najczęściej odwiedzianym przez turystów zagranicznych regionem turystycznym Argentyny był region turystyczny Patagonii, który odwiedziło najwięcej turystów z Europy, Urugwaju oraz pozostałych krajów obu Ameryk. Innymi częściej

odwiedzanymi regionami były Litoral (turyści z Europy oraz z pozostałych krajów świata poza obszarem europejskim i poza regionami obu Ameryk) oraz Centro (USA i Kanada oraz Europa). Taki rozkład kierunków wskazuje na charakterystyczny profil podróży turystów z wyróżnionych obszarów pochodzenia. Turyści z krajów sąsiednich przyjeżdżali najczęściej do Buenos Aires oraz regionu Buenos Aires i Patagonii.

Ryc. 13. Rozkład przestrzenny przyjazdów turystów zagranicznych do Argentyny w 2012 roku według głównych kierunków pochodzenia turystów

A – Brazylia, B – Chile, C – Urugwaj, D – USA i Kanada, E – pozostałe kraje obu Ameryk, F – Europa, G – pozostałe kraje świata, H – ogółem

Fig. 13. The spatial localization of the tourist arrivals to Argentina in 2012 according to tourist main origin places

A – Brasil, B – Chile, C – Uruguay, D – USA and Canada, E – other countries of both Americas, F – Europe, G – other countries of the world, H – in total

Źródło: opracowanie własne na podstawie Anuario Estadístico de Turismo 2013, Secretaria de Desarrollo Turístico

Odwiedzający spoza Ameryki Południowej podejmowali podróże z większym rozproszeniem przestrzennym docelowych miejsc odwiedzanych. Dotyczyło to zwłaszcza przyjazdów turystów europejskich, którzy, mimo iż najczęściej odwiedzanym przez nich rejonem Argentyny był region turystyczny metropolitalny, znacznie częściej od pozostałych grup turystów odwiedzali inne regiony turystyczne Argentyny (Patagonię, Litoral, prowincje Buenos Aires oraz Cordoba). Niższy poziom koncentracji wyjazdów w regionie turystycznym Buenos Aires przy większym udziale podróży do innych regionów turystycznych Argentyny dotyczył również turystów z USA i Kanady.

Zarówno turyści europejscy, jak i kanadyjscy oraz amerykańscy wyróżniali się, w porównaniu z turystami pochodzącymi z krajów sąsiednich Ameryki Południowej, znacznie dłuższą średnią pobytu w Argentynie, która w połączeniu z większym rozproszeniem przestrzennym wyjazdów może wskazywać na objazdowy charakter pobytu, którego celem, poza wizytą w Buenos Aires, było eksplorowanie wybranych najbardziej spektakularnych atrakcji turystycznych różnych regionów turystycznych Argentyny. Może to też w sposób pośredni wskazywać, że wielu z turystów odwiedzających Argentynę pochodzących z Europy oraz z USA i Kanady przebywało w Argentynie po raz pierwszy.

Wizyty turystów przyjeżdżających do Argentyny z krajów sąsiednich charakteryzował znacznie większy stopień koncentracji w regionie turystycznym metropolitalnym oraz w regionie prowincji Buenos Aires przy nieco wyższym odniesieniu do niektórych grup turystów (zwłaszcza urugwajskich odwiedzających region turystyczny Patagonii).

Wnioski

Analiza funkcjonowania turystyki w Argentynie w szerokim kontekście determinant atrakcyjności turystycznej, zagospodarowania turystycznego oraz uwarunkowań rozwoju ruchu turystycznego prowadzi do następujących wniosków:

1. Rozwój funkcji turystycznej w Argentynie jest silnie zróżnicowany regionalnie, co jest efektem znacznych różnic fizycznogeograficznych poszczególnych regionów kraju, silnego zróżnicowania klimatycznego oraz szeroko pojmowanej dostępności komunikacyjnej poszczególnych regionów kraju i uwarunkowań historycznych rozwoju ruchu turystycznego.
2. Zagospodarowanie turystyczne Argentyny wykazuje wysoki stopień koncentracji w regionie turystycznym metropolitalnym (CABA) oraz regionie turystycznym prowincji Buenos Aires, zwłaszcza w historycznie ukształtowanym głównym regionie recepcyjnym turystyki wypoczynkowej – nadmorskim obszarze atlantyckiego wybrzeża prowincji Buenos Aires. Regiony stołeczny oraz prowincji Buenos Aires charakteryzują się także najwyższym poziomem zróżnicowania struktury rodzajowej bazy noclegowej na tle innych regionów recepcyjnych kraju.
3. Ruch turystyczny w Argentynie charakteryzuje jednostajnie wysoki stopień dynamiki przyrostu turystów zagranicznych, chociaż skala tej dynamiki jest

- znacznie zróżnicowana regionalnie. Jednocześnie skala frekwencji turystów zagranicznych w Argentynie, pomimo bogactwa i różnorodności walorów turystycznych, jest stosunkowo niska w porównaniu z najczęściej odwiedzanymi krajami świata. W dużej mierze jest to efektem znacznej izolacji kraju od głównych rynków emisyjnych w turystyce światowej: niemieckiego, brytyjskiego, amerykańskiego, japońskiego.
4. Ruch turystyczny w Argentynie charakteryzuje się wysokim stopniem koncentracji w regionie turystycznym metropolitalnym stolicy kraju Buenos Aires oraz w odrębnym regionie turystycznym pozostałej części prowincji Buenos Aires. Wyższy poziom frekwencji w porównaniu z pozostałymi regionami kraju mają ponadto regiony turystyczne Patagonii (zwłaszcza okolice San Carlos de Bariloche, El Calafate, park narodowy Los Glaciares, Lanin) oraz Centro (prowincja Cordoba).
 5. Analiza rozwijających się na obszarze Argentyny form ruchu turystycznego wskazuje na zdecydowaną dominację turystyki wypoczynkowej, która koncentruje się przede wszystkim w regionie turystycznym prowincji Buenos Aires oraz turystyki krajoznawczej, znacznie rozproszonej w przestrzeni turystycznej kraju. Większe skupiska turystów odwiedzających Argentynę w celach krajoznawczych są związane z regionem turystycznym Patagonii (turystyce krajoznawczej towarzyszą tu różne formy turystyki kwalifikowanej związane z penetracją pogranicza Andów oraz Wyżyny Patagońskiej – turystyka trekingowa, narciarska, wspinaczkowa), z regionem turystycznym Litoral (wodospady Iguazu oraz ruiny jezuickich redukcji, region turystyczny Centro (Cordoba, górskie uzdrowiska, tereny wspinaczkowe oraz jaskinie, np. Cueva de Las Manos). Istotną rolę krajoznawczą odgrywa również stolica kraju Buenos Aires. Inne formy ruchu turystycznego wśród turystów zagranicznych odwiedzających Argentynę są znacznie mniej popularne (turystyka religijno-pielgrzymkowa, turystyka uzdrowiskowa, turystyka biznesowa, agroturystyka).
 6. Argentyna posiada znaczny potencjał walorów i zagospodarowania turystycznego i w dalszym ciągu znaczne rezerwy w zakresie istniejącej bazy noclegowej, co stwarza podstawy do dalszego dynamicznego rozwoju funkcji turystycznej i wzrostu frekwencji turystycznej zarówno turystów zagranicznych, jak i krajowych.

Literatura

- Anuario Estadístico de Turismo, 2013, AET, Secretaria de Desarrollo Turístico, Ministerio del Turismo de la Republica del Argentina
- Barili R., 1991, *Historia de Mar del Plata*, Buenos Aires
- Bartoncello R., 1993, *Configuración socio-espacial de los balnearios del Partido de la Costa* (Provincia Buenos Aires, Teritorio 5), Instituto de Geografía, Facultad de Filosofía y Letras, UBA, Buenos Aires
- Bertolucci M., 2000, *Mar del Plata*, Imágenes Urbanas, vida cotidiana y sociedad
- Callizo Soneiro J., 1991, *Aproximación a la geografía del turismo*, Síntesis, Madrid

- Fagnani F., 2002, *Mar del Plata, La ciudad mas querida, Desde sus origenes hast ahoy*, Editorial Sudamericana, Buenos Aires
- Ferraro R., 1986, *Importancia del turismo en la provincial de Buenos Aires*, Ciet, Buenos Aires
- Gormsen E., 1997, *The impact of toruism on coastal areas*, GeoJournal, 42, 1, s. 39-54
- Lopez M., J., Bertoni M., Testa J., 2012, *La importancia de las áreas naturales protegidas en el turismo litoral de la Provincia de Buenos Aires*, FACES, Año 18, Número 38-39, s. 173-189
- Ordoqui J.M., 2010a, *Teritorio y gobernalidad ambiental: Analisis y reflexiones para el turismo de sol y playa en el litoral maritime de la provincial de Buenos Aires*. W: III Jornadas del Doctorado en Geografía. Desafios Teóricos y Compromiso Social en la Argentina de Hoy, Universidad Nacional de La Plata, s. 1-18
- Ordoqui J.M., 2010b, *Gobernalidad ambiental y turismo en litoral maritime, El caso de Mar de las Pampas, Provincia Buenos Aires – Argentyna*, Estudios Perspectivas en Turismo, 19, s. 534-552
- Rosake P., Ercolani P., 2012, *Los espacios de ocio de Bahia Blanca. Preferencias de la poblacion en relacion al uso de su tiempo*, Realidad, Tendencias y Desafios en Turismo, XII, 10, s. 94-115
- Rosell M., Visciarelli, S., 2012, *Efectos ambientales del turismo en la localidad de Villa Ventana, Provincia de Buenos Aires*, Realidad, Tendencias y Desafios en Turismo, XII, 10, s. 116-127
- Schluter R., 2003, *Turismo en Argentina, Del Balneario al. Campo*, Centro de Investigaciones Turisticos, Buenos Aires
- Szot Z., 1992, *Argentyna*, Warszawa

Summary

The aim of this article was an analysis of the determinants of the tourism development in Argentina. For this purpose there was analyzed the natural and others attractions of whole area of this country. In the second part there was analyzed differentiation of tourist accommodation places in Argentina. In the third part there was analyzed differentiation of the spatial location of tourist arrivals especially with analysis of foreign tourist arrivals.

As a source of material for tourism analysis was used the data of the Ministerio de Turismo en Argentina.

The analysis of the functioning of tourism in Argentina leads to the following conclusions. Argentina is one of the most visited countries in South America. The most visited tourist regions in Argentina are: Metropolitan Region of Buenos Aires, Buenos Aires Province, Patagonia and Litoral provinces. Argentina is most visited by tourists coming from others South American countries (especially from Brasil, Chile, Uruguay), from European countries (Germany, Spain, France, Great Britain). The tourist most often come to Argentina for holidays, more seldom for sightseeing tours and for conference tourism. The tourist most often come to Argentina for long term stays. The longest term stays connect with European and American tourists, short term stays connect with stays of South American tourists.